

Peter Vyšný

PRAKTIKUM Z RÍMSKEHO PRÁVA

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
2025

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

PRAKTIKUM Z RÍMSKEHO PRÁVA

Peter Vyšný

Trnava 2025

Autor:

doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD. et Ph.D., 2025

ISBN 978-80-568-0744-6

Obsah

Úvod	6
Vecné právo	8
Vlastnícke právo	8
Nadobudnutie vlastníckeho práva – derivatívne	11
Vydržanie	15
Držba a detencia	18
Ochrana držby	23
Originárne spôsoby nadobudnutia vlastníckeho práva	25
Okupácia	26
Spojenie	28
Nadobudnutie vlastníckeho práva k plodom	29
Splynutie	30
Spracovanie	31
(Obmedzené) vecné práva k cudzej veci – užívacie = služobnosti	32
(Obmedzené) vecné práva k cudzej veci – garančné = záložné právo	37
Dedičské právo	42
Univerzálna sukcesia	42
Dedenie zo zákona – podľa kmeňov	43
Dedenie zo zákona – podľa hláv	44
Dedenie zo závetu	45
Neopomenuteľní dedičia	51
Singulárna sukcesia	52
Záväzkové právo	58
Základné pojmy	58
Bezdôvodné obohatenie	58
Subjekty záväzkovoprávných vzťahov (záväzkov)	60
Predmet záväzkov = plnenie	61
Kontraktuálna zodpovednosť	63
Vady zmluvných záväzkovoprávných vzťahov	64
Kúpna zmluva	65

Prenájom – nájom.....	70
Nájomná zmluva (nájom veci, árenda).....	71
Zmluva o diele.....	73
Príkazná zmluva = príkaz.....	75
Obstaranie cudzích záležitostí bez príkazu	77
Konsenzuálne verzus reálne kontrakty.....	79
Zmluva o pôžičke = pôžička	80
Zmluva o úschove = úschova	83
Zmluva o vypožičaní = vypožičanie	85
Krádež a protiprávne poškodenie cudzej veci.....	86
Krádež	86
Protiprávne poškodenie cudzej veci	87
Prierezový prípad	91
Bibliografia.....	95

ÚVOD

Univerzitná výučba právnických kurzov sa nezaobíde bez extenzívneho oboznámenia študentov s príslušnou metodológiou, teóriou, terminológiou a normatívnou úpravou pedagógom. Je však nevyhnutné, aby študenti takéto poznatky nielen pasívne prijímali, ale si ich aj dostatočne zafixovali v pamäti a zároveň im hlbšie a celistvejšie porozumeli, čo predpokladá pedagógom moderovanú, no inak v podstate samostatnú aktivitu študentov. V rámci právnického štúdia je jednou z najvhodnejších foriem tejto aktivity analýza právnych prípadov.

Rozbor právnych prípadov študentmi pod vedením pedagóga je značne prínosný aj pri výučbe rímskeho práva. Na slovenských právnických fakultách sa pri ňom využívajú najmä tieto diela:

- 1) Hausmaninger, Herbert – Blaho, Peter. *Praktické prípady z rímskeho práva*. Štvrté, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2014.
- 2) Hausmaninger, Herbert – Blaho, Peter – Kleňová, Veronika. *Praktické prípady z rímskeho práva*. 5. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021.
- 3) Kleňová, Veronika. *Praktikum z rímskeho práva*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016.

Predkladané Praktikum z rímskeho práva nemá ambíciu nahradiť uvedené excelentné diela z pera renomovaných právnych romanistov. Na druhej strane autor Praktika sa na základe vlastnej dlhoročnej pedagogickej skúsenosti domnieva, že tieto diela majú v kontexte výučby rímskeho práva – popri podstatných pozitívach – aj isté problematické črty. Konkrétne, prvé a druhé dielo sú – obzvlášť pre poslucháčov bakalárskeho stupňa právnického štúdia – miestami príliš zložité a zamerané aj na veľmi špeciálne otázky, a preto ho efektívne a v úplnom rozsahu môžu využiť iba študenti s intenzívnejším záujmom o rímske právo, ktorí však tvoria v každom akademickom roku výraznú menšinu. Tretie dielo je nielen zbierkou rímskoprávných prípadov, ale aj ich ucelených riešení, ktoré sú pre študentov zaiste veľmi užitočné, no zároveň vedú k tomu, že dielo je skôr učebnicou ako cvičebnicou.

Predkladané Praktikum z rímskeho práva je skromným pokusom vytvoriť cvičebnicu, ktorá by bola akousi strednou cestou medzi prvým, resp. druhým dielom a tretím dielom. Na jednej strane je tak Praktikum písané jednoduchším štýlom ako tieto diela. Na druhej strane neobsahuje riešenia právnych prípadov. Praktikum má tiež menší rozsah ako uvedené diela, keďže sa zameriava iba na témy, prípadne ich časti, ktoré sú, podľa názoru autora, na bakalárskom stupni právnického štúdia najpodstatnejšie.

Praktikum obsahuje úlohy a prípady z rímskeho vecného, dedičského a záväzkového práva. Ak pri konkrétnych prípadoch nie je uvedený zdroj, ide o prípady vytvorené autorom Praktika. Ostatné prípady sú opatrené odkazmi na príslušné zdroje, z ktorých boli autorom Praktika prevzaté, a to spravidla s istými úpravami.

Praktikum je vybavené krátkou bibliografiou, ktorá zahŕňa iba literatúru bezprostredne využitú pri jeho tvorbe.

Autor predkladaného Praktika želá jeho používateľom veľa radosti z objavovania sveta rímskeho práva, ktorý je nám, právnikom 21. storočia, v niečom vzdialený a cudzí, no v inom, a to v mnohom, blízky a až prekvapivo dobre známy. Bohaté skúsenosti Rimanov s právom sa totiž vo veľkom rozsahu premietli do nadčasových právnych princípov, pravidiel, noriem, vzťahov a inštitútov, z ktorých mnohé prenikli, hoci aj vo viac či menej pozmenených podobách, i do našej právnej kultúry.

VECNÉ PRÁVO

VLASTNÍCKE PRÁVO

Vlastnícke právo = dominium, proprietas.

Vlastník = dominus.

V rímskom práve nie je vhodné používať výraz „majiteľ“. Namiesto tohto výrazu používame výraz „vlastník“.

Vysvetlite ďalej uvedené oprávnenia vlastníka.

Vlastník:

- drží svoju vec
- užíva alebo užíva a požíva svoju vec
- disponuje (nakladá) so svojou vecou, a to:
 - medzi živými
 - pre prípad smrti.

Vysvetlite:

- elasticita vlastníckeho práva
- mancipačné veci, nemancipačné veci
- plodonosná vec
- zastupiteľná vec, nezastupiteľná vec
- nehnuteľnosti, hnutel'nosti
- imisie
- ideálny spoluvlastnícky podiel
- reivindikačná žaloba (rei vindicatio)
- publiciánska žaloba (actio Publiciana)

[illegible]

Vyriešte prípady.

Hrozí, že budova v zlom technickom stave sa zrúti, pri čom výrazne poškodí blízku budovu, nachádzajúcu sa na susednom pozemku.

A má právo prechádzať cez pozemok svojho suseda. Po predaji tohto pozemku jeho nový vlastník na ňom začne stavať, pričom je zrejmé, že po dokončení stavby bude výkon práva A prechádzať cez pozemok znemožnený.

Občan nadobudol otroka mancipáciou od jeho civilného (kviritského) vlastníka. Aké to malo dôsledky pre nadobúdateľa a scudziteľa?

Civilný (kviritský) vlastník predal a odovzdal svojho otroka kupujúcemu bez uskutočnenia mancipácie. Aké to malo dôsledky pre vlastníka otroka (= predávajúceho) a aké pre kupujúceho?

Predávajúci z predchádzajúceho prípadu sa rozhodne vymôcť (vindikovať) otroka, ktorého predal a odovzdal kupujúcemu.

Kupujúci, ktorému predávajúci predal a odovzdal otroka, o otroka príde – otrok sa nejakým spôsobom znovu ocitne v moci predávajúceho, teda svojho pôvodného pána. Môže kupujúci vymôcť otroka od predávajúceho? Ak áno, ako?

NADOBUDNUTIE VLASTNÍCKEHO PRÁVA – DERIVATÍVNE

Vysvetlite podstatu derivatívneho nadobudnutia vlastníckeho práva.

Sú nasledujúce tvrdenia správne? Ak nie sú, vysvetlite prečo.

Kúpna zmluva je zaväzovací i scudzovací právny úkon.

Odovzdanie veci sa inak nazýva mancipácia.

Kúpna zmluva je nadobúdaci dôvod.

Kúpna zmluva môže byť kauzou tradície.

Mancipácia je kauzálny scudzovací právny úkon.

Mancipácia je abstraktný zaväzovací právny úkon.

This image shows a full page of white paper with horizontal grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for handwriting practice or general writing. There are no margins, text, or other markings on the page.

Doplňte:

Scudziteľ	Spôsob derivatívneho nadobudnutia vlastníckeho práva	Vec, ku ktorej sa prevádza vlastnícke právo	Nadobúdateľ – v akej je právnej pozícii?
vlastník veci	mancipácia	otrok	
vlastník veci	kauzálna tradícia	mancipačná vec	
vlastník veci	kauzálna tradícia	nemancipačná vec	
vlastník veci	tradícia	nemancipačná vec	
osoba poverená vlastníkom veci na prevod vlastníckeho práva	mancipácia	otrok	

Vyriešte prípady.

Zlodej odcudzí sud vína, ktorý následne predá a odovzdá kupujúcemu. Nadobudol kupujúci k sudu vlastnícke právo?

Ak okradnutý vlastník suda tento sud pomocou reivindikačnej žaloby úspešne vindikuje (vymôže) od kupujúceho, môže kupujúci žiadať zloděja, aby mu nahradil škodu?

Nevlastník otroka ho mancipáciou scudzil A. Boli dodržané všetky formality spojené s riadnym uskutočnením mancipácie. Nadobudol A vlastnícke právo k otrokovi?

Prenajímateľ nájomníkovi odovzdal byt, ktorý si nájomník prenajal uzavretím nájomnej zmluvy. Išlo tu o kauzálnu tradíciu, ktorou sa nájomník stal vlastníkom bytu?

Nájomník bytu sa dohodol s prenajímateľom, že byt od prenajímateľa kúpi. Musí mu prenajímateľ (= predávajúci) byt odovzdať, alebo sa nájomník (= kupujúci) stane vlastníkom bytu aj bez odovzdania (tradície) bytu?

A príjme do úschovy peniaze (t. j. mince) od B. Neskôr sa A dohodne s B, že uschované peniaze si A ponechá ako pôžičku. Stačí takáto dohoda na to, aby sa A stal príjemcom pôžičky a tak aj vlastníkom pôvodne uňho uschovaných a teraz jemu požičaných peňazí? Alebo treba aj tradíciu, teda A vráti B peniaze, čo mu B dal do úschovy, aby následne B tie isté peniaze odovzdal A, teraz ako pôžičku?

Dňa 1. 1. A predá B svoju vázu. O dva týždne neskôr B pošle svojho otroka k A po túto vázu. A vázu odovzdá otrokovi. Otrook sa vracia s vázou, no skôr ako dorazí k svojmu pánovi (B), vázu mu ukradne zlodej.

Kto je vlastníkom vázy?

Aké žaloby možno použiť voči zlodejovi a kto ich môže použiť?

(Upravené podľa Benke – Meissel, 2018, s. 98.)

A predá a mancipuje B kravu a býka, pochádzajúcich z farmy, ktorú A zdedil od X. Krátko nato sa však ukáže, že:

- kravu nevlastnil X, ale jeho sused, ktorý ju nechal u X, kým bol odcestovaný;
- býka vlastnil X spolu so svojím susedom (s tým, ktorý u neho dočasne nechal svoju kravu).

Nadobudol B vlastnícke právo ku krave?

Nadobudol B vlastnícke právo k býkovi?

(Upravené podľa Benke – Meissel, 2018, s. 100.)

VYDRŽANIE

Vysvetlite podstatu a význam vydržania.

Vyriešte prípady.

Nadobúdateľ bol presvedčený, že vec nadobudol od jej vlastníka. V skutočnosti však vec nadobudol od nevlastníka. Stane sa nadobúdateľ uzukapientom a nadobudne vlastnícke právo k veci vydržaním?

Nadobúdateľ vedel, že vec nadobudol od nevlastníka. Stane sa nadobúdateľ uzukapientom a nadobudne vlastnícke právo k veci vydržaním?

Nadobúdateľ bol v čase nadobudnutia veci presvedčený, že vec nadobudol od jej vlastníka. Neskôr sa dozvedel, že vec nadobudol od nevlastníka. Mohol napriek tomu nadobudnúť k veci vlastnícke právo vydržaním?

Nadobúdateľ nadobudol vec od zlodēja, t. j. išlo o vec, ktorú zloděj odcudzil jej vlastníkovi. Môže nadobúdateľ nadobudnúť vlastnícke právo k veci vydržaním? A je pre posúdenie tejto otázky relevantné, či nadobúdateľ o tom, že vec je odcudzená, vedel alebo nevedel?

Rodina si obľúbila istú pláž. Hlava rodiny sa rozhodla nadobudnúť k pláži vlastnícke právo vydržaním. Bolo to možné?

Rímsky právnik Africanus napísal:

„Ak... niekto, kto iba verí, že kúpil, v skutočnosti nekúpil, nemôže z kúpy [= na základe kúpnej zmluvy] vydržať, čo podľa Iuliana [rímsky právnik] platí vtedy, ak [domnelý] kupujúci [nadobúdateľ veci] nemá pre svoj omyl ospravedlnenie. [Ale:] Ak mu napr. otrok..., ktorého poveril obstaraním kúpy veci, nahovoril, že vec kúpil a potom mu ju odovzdal..., vydržanie treba uznať.“ (D 41, 4, 11)

Bol uvedený Africanov názor medzi rímskymi právnikmi všeobecne prijímaný? (K tomu pozri aj Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 55).

Ak vlastník pozemku, ku ktorému sa vydržiavalo vlastnícke právo, ho uzukapientovi odňal (úspešným použitím reivindikačnej žaloby), ale o tri mesiace mu ho predal bez mancipácie a odovzdal, mohol uzukapient (ako bonitárny vlastník pozemku) pokračovať vo vydržaní vlastníckeho práva k pozemku?

Ak neskôr uzukapient zomrel, mohol jeho dedič pokračovať vo vydržaní?

Ak neskôr uzukapient previedol pozemok na nového bonitárneho vlastníka, mohol ten pokračovať vo vydržaní?

Duševne chorý predal a odovzdal svojho kocúra A. Po roku sa kocúr ocitol v držbe B.

Čo môže A podniknúť voči B? Je pritom podstatné, či A pri nadobudnutí kocúra vedel alebo nevedel, že mu ho predal a odovzdal duševne chorý?

O čo išlo, ak A pri nadobudnutí kocúra vedel, že mu ho predal a odovzdal duševne chorý, no domnieval sa, že takýto človek má spôsobilosť uskutočňovať právne úkony vo svoj prospech?

(Upravené podľa Benke – Meissel, 2018, s. 125.)

DRŽBA A DETENCIA

Vysvetlite pojmy držba a detencia.

Vyriešte nasledujúce prípady k nadobudnutiu držby.

Scudziteľovi si povedal, že chceš vziať do držby jeho vec. Scudziteľ súhlasil, odovzdal ti vec a ty si ju prevzal. Nadobudol si držbu veci?

A chce vziať do držby pozemok. So scudziteľom pozemku sa ohľadom tejto záležitosti stretol na začiatku pozemku, kde scudziteľovi oznámil, že chce vziať do držby celý pozemok, no nemá čas ho so scudziteľom celý obchádzať, keďže je veľmi rozľahlý. Nadobudol A pozemok do držby napriek tomu, že neabsolvoval so scudziteľom obchôdzku po celom pozemku? (Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 31.)

A chce vziať do držby pozemok. Scudziteľ ho na pozemok nevzal, iba mu ho ukázal z blízkeho kopca. Nadobudol A držbu pozemku? (Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 32.)

Kupujúci sa dohodol s predávajúcim, že vec, čo si od neho kúpil, mu otrok predávajúceho prinesie domov. Otrok predávajúceho priniesol vec do domu kupujúceho v čase, keď tam kupujúci práve nebol. Stal sa kupujúci držiteľom veci v okamihu, keď otrok nechal vec v jeho dome, alebo až keď sa vrátil domov a začal na vec fyzicky pôsobiť, napr. ju niekam odložil?

A mi vec najskôr vypožičal a neskôr predal.

Bol som držiteľom veci v čase, keď som ju mal vypožičanú?

Stal som sa držiteľom veci, keď som ju od A kúpil? Ak áno, stal som sa ním tradíciou?

Vyriešte nasledujúce prípady k trvaniu a zániku držby.

Žena cestuje loďou. Zrazu sa jej vyšmykne mobil, čo drží v ruke, pričom mobil spadne do mora a rýchlo sa potopí.

Stratila žena držbu svojho mobilu, resp. zanikla táto držba?

Manželka A odišla na mesiac do kúpeľov, A doma mesiac neupratoval. V priebehu mesiaca A v čoraz väčšom neporiadku zapatrošil mobil. Stratil držbu svojho mobilu?

Svoj mobil si zahodil. Stratil si k nemu držbu?

Svoj mobil si stratil v lese. Zanikla tvoja držba mobilu?

Tvoj mobil niekto odcudzil. Zanikla tvoja držba mobilu?

Vlastník svoj dom prenajal na jeden rok. Prestal byť civilným držiteľom prenajatého domu, resp. stal sa takým držiteľom nájomník?

Predávajúci kupujúcemu odovzdal vec, čo si od neho kupujúci kúpil. Zanikla tým držba veci predávajúcim?

Vyriešte nasledujúce prípady k postupne sa meniacim subjektom držby.

Obchodníčka príde za námorným kapitánom, aby mu zaplatila za jeho dopravné služby. Kapitán ju pozve do svojho domu, kde mu obchodníčka položí na stôl sumu peňazí (t. j. mincí), čo mu dlhuje za dopravu. Kapitán vidí, že mu peniaze položila na stôl, ale nechá ich tam ležať (neprepočíta ich, nikam ich neodloží, nedá si ich do peňaženky). Kapitán obchodníčke vystaví potvrdenie o zaplatení a potom ju požiada, aby peniaze vzala zo stola a odniesla X, ktorému kapitán dlhoval. Obchodníčka súhlasí, pričom však na ceste k X ju prepasnú zlojníci a peniaze jej vezmú.

Kto je držiteľom peňazí (mincí):

- pred ich položením na kapitánov stôl;
- po ich položení na kapitánov stôl;
- po vystavení potvrdenia o ich zaplatení;
- počas cesty s nimi ku kapitánovmu veriteľovi X;
- po lúpežnom prepasnutí obchodníčky?

(Upravené podľa Benke – Meissel, 2018, s. 40.)

[illegible]

A v pondelok do konca týždňa vypožičia svojho koňa B. V noci z pondelka na utorok vypožičaného koňa odcudzí zlodej, ktorý koňa v stredu predá X.

Kto je držiteľom koňa:

- pred jeho vypožičaním;
- po jeho vypožičaní;
- po jeho krádeži;
- po jeho predaji zlodejom?

(Upravené podľa Benke – Meissel, 2018, s. 42.)

[illegible]

Zorad'te vecnoprávne pozície podľa stupňa ich právnej sily – od najsilnejšej po najslabšiu pozíciu:

bonitárny (prétorský) vlastník

detentor

kviritský (civilný) vlastník, ktorý je aj bonitárnym vlastníkom

kviritský (civilný) vlastník, ktorý nie je aj bonitárnym vlastníkom

uzukapient, ktorý je civilným držiteľom

držiteľ, čo nie je civilným držiteľom

OCHRANA DRŽBY

Vysvetlite pojmy petitórna ochrana a posesórna ochrana.

Koho chránili prétori interdiktmi?

Aké náležitosti musela spĺňať svojpomocná ochrana (obrana) držby?

Uved'te, ako sa chránila držba v nasledujúcich prípadoch.

Na farmu vtrhla zbojnická banda a vyhnala z nej jej držiteľa aj s rodinou.

Do domu vošiel muž, premohol jeho držiteľa a vyhnal ho z domu.

Zlodej odcudzil masívny strieborný stôl jeho vlastníkovi.

Zlodej odcudzil masívny strieborný stôl jeho držiteľovi.

Tvoj sused ťa ruší v držbe pozemku – postavil plot tak, že zmenšil tvoj pozemok.

V priebehu posledného roka mali sudy v držbe: najskôr A päť mesiacov a potom B šesť mesiacov. A a B sa o sudy sporia. A tvrdí, že B je vo vzťahu k nemu vadným držiteľom sudov, čo sa však nepreukáže. B tvrdí, že A je vo vzťahu k nemu vadným držiteľom, čo sa však taktiež nepreukáže.

A poskytol B poľnohospodársky pozemok ako výprosu. Po troch mesiacoch A požiadal B, aby mu pozemok do týždňa vrátil, čo však B po uplynutí týždňa nespravil.

ORIGINÁRNE SPÔSOBY NADOBUDNUTIA VLASTNÍCKEHO PRÁVA

Vysvetlite podstatu originárneho (pôvodného) nadobudnutia vlastníckeho práva.

Vyriešte nasledujúce prípady, týkajúce sa konkrétnych spôsobov originárneho nadobudnutia vlastníckeho práva.

Okupácia

Kocúr sa dlhý čas pravidelne vzdŕaloval z domu svojho vlastníka a zase sa doň vracal. Jedného dňa sa však už zo svojich potuliek nevrátil. Kocúr sa totiž zatúlal do inej štvrte mesta, kde sa ho ujal istý človek, pri ktorom kocúr zostal. Nadobudol tento človek ku kocúrovi vlastnícke právo?

Poľovník postrelil diviaka. Postrelený diviak utekal, poľovník ho prenasledoval. Stal sa poľovník vlastníkom postreleného diviaka už v čase, keď ho prenasledoval, alebo až keď ho dohonil a dorazil?

Babke utiekla sliepka, čo si však babka nevšimla, a tak sliepku ani nehľadala. Na druhý deň sliepku našla na svojom pozemku babkina suseda a nechala si ju. Nadobudla babkina suseda vlastnícke právo k sliepke?

Winnetou chytil a skrotil mustanga. Nadobudol k nemu vlastnícke právo?

Skrotený mustang Winnetouvi ušiel. O týždeň mustanga chytila Rybana. Nadobudla k nemu vlastnícke právo?

Bezdomovec „sa ubytoval“ v opustenom dome, ktorý bol súčasťou taktiež opustenej, malej farmy. Stal sa tým podľa rímskeho práva vlastníkom opusteného domu?

Lodi približujúcej sa k pobrežiu hrozilo stroskotanie, cestujúci v záujme jej odľahčenia vyhodili svoju batožinu do mora, vďaka čomu loď napokon bezpečne dorazila do prístavu. Medzitým more vyplavilo batožinu na pláž nachádzajúcu sa 10 km od prístavu. Skôr, ako ju tam našli cestujúci, ktorí sa ju vybrali hľadať, ju objavil X, ktorý si šiel na pláž zabehať. Nadobudol X k batožine vlastnícke právo? Respektíve, stala sa batožina jej vyhodnením do mora vecou nikoho, vďaka čomu ju náš bežec (X) mohol okupovať?

Kúpim dom a angažujem remeselníka, aby ho zrenovoval. Remeselník sa pustí do renovácie, pri čom objaví peniaze. Sú tieto peniaze pokladom? Respektíve, ide o nález pokladu?

(Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 58.)

Kúpim pozemok a poverím Deža, aby na ňom hľadal poklad. Dežo poklad nájde. Komu bude patriť?

Obrábam cudzí pozemok a pri tom náhodou objavím poklad. Komu bude patriť?

Spojenie

Hnuteľná vec + pozemok

Predávajúci predal ním vlastnený pozemok, na ktorom boli ovocné stromy. Kupujúci nadobudol vlastnícke právo k pozemku, k stromom alebo k pozemku i stromom?

Na cudzom pozemku si dobromyseľne (veriac, že ti pozemok patrí) postavil budovu.

Stal si sa vlastníkom budovy? Ak si sa ním nestal, od koho a pomocou akého prostriedku si žiadal úhradu za materiál, z ktorého si postavil budovu?

Hnutel'ná vec + hnutel'ná vec

Na cudzí pergamen si pomocou vlastného atramentu napísal politický prejav.

Kto bol vlastníkom popísaného pergamenu?

Kto bol povinný uhradiť náklady za atrament, ktorým bol napísaný prejav?

(Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 62.)

Nadobudnutie vlastníckeho práva k plodom

Vlastník, dobromyseľný držiteľ, emfyteuta, uzusfruktuár a árendátor jablonového sadu zbadajú, že z jednej jablone práve spadlo jablko.

Kedy uvedené osoby nadobudli vlastnícke právo k spadnutému jablku? Keď spadlo na zem alebo keď ho zdvihli zo zeme a uložili do bedničky?

Určite, či v nasledujúcich situáciách ide o separáciu alebo percepciu plodov:

- naloženie kameňa vyťaženého v kameňolome na voz;
 - odlamovanie kameňa v kameňolome;
 - kosenie obilia;
 - viazanie obilia do stohov;
 - zatrásenie slivkou (stromom);
 - uloženie sliviek do koša;
 - ostrihanie ovce.
-
-
-
-
-
-
-
-

Splynutie

Z môjho medu a tvojho vína som spravil medovinu.

Stali sme sa spoluvlastníkmi medoviny?

Stal som sa vlastníkom medoviny iba ja, a to s povinnosťou zaplatiť ti za tvoje víno?

(Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 64.)

Obchodníčka s vínom vošla do svojej pivnice a preliala tam červené víno zo svojich dvoch sudov do jedného väčšieho suda. Na druhý deň zistila, že víno z jedného z dvoch sudov jej zamestnanec pred týždňom predal a odovzdal X, pričom však X si ho zatiaľ neodniesol z pivnice obchodníčky, keďže musel na dva týždne odcestovať.

Naplnila obchodníčka zliatím obsahu prvého – vlastného – a druhého – predaného a odvzdaného – sudu skutkovú podstatu deliktu krádeže?

Komu patrilo víno vo väčšom sude?

Čoho a ako sa mohol domôcť X po návrate z cesty?

(Upravené podľa Benke – Meissel, 2018, s. 153.)

Spracovanie

Z tvojej látky som ušil nohavice. Kto je vlastníkom nohavíc?

Z tvojho dreva som vyrobil stôl. Kto je vlastníkom stola?

Z tvojej zlatej tehličky som vyrobil 20 zlatých prsteňov. Kto je vlastníkom týchto prsteňov?

(OBMEDZENÉ) VECNÉ PRÁVA K CUDZEJ VECI – UŽÍVACIE = SLUŽOBNOSTI

Vysvetlite pojem služobnosť.

Uved'te 5 príkladov na pozemkové a 3 príklady na osobné služobnosti.

Na čo slúžila žaloba actio confessoria (= rei vindicatio servitutis)?

Akou žalobou sa bránil ten, čo sa domnieval, že nie je povinným zo služobnosti?

Vyriešte prípady.

Existovala zásada, podľa ktorej *služobnosť nemohla spočívať v pozitívnom konaní povinného, t. j. povinný svojím konaním nemusel aktívne napomáhať výkonu služobnosti oprávneným.*

Platilo to však aj v prípade, ak oprávnený zo služobnosti oprel svoj dom o stenu susedného domu, ktorého vlastník bol povinným zo služobnosti?

Ak to v uvedenom prípade neplatilo, existoval spôsob, ktorým sa povinný mohol zbaviť svojej pozície povinného?

Pozemok mal troch spoluvlastníkov. Dvaja z nich sa rozhodli zriadiť k tomuto pozemku služobnosť, spočívajúcu v práve suseda cezeň prechádzať. Vznikla služobnosť?

Pozemok mal troch spoluvlastníkov. Prvý spoluvlastník a krátko nato aj druhý spoluvlastník zriadili k pozemku služobnosť, spočívajúcu v práve suseda prechádzať cez pozemok. Tretí spoluvlastník pozemku bol odcestovaný, pričom po návrate sa rozhodol, že rovnako ako prvý a druhý spoluvlastník, aj on zriadi na pozemku služobnosť v prospech suseda. Kým ju však zriadil, prvý spoluvlastník zmenil názor a rozhodol sa zabrániť zriadeniu služobnosti. Mohol prvý spoluvlastník zakázať tretiemu spoluvlastníkovi, aby aj on (tretí spoluvlastník) zriadil služobnosť, teda mohol prvý spoluvlastník zabrániť vzniku služobnosti?

Súčasťou majetku, ktorý požíval uzusfruktuár, bola otrokyňa. Otrokyňi sa narodilo decko. Kto je jeho vlastníkom – uzusfruktuár alebo vlastník majetku, ktorého súčasťou bola otrokyňa?

Predmetom ususfructus bolo stádo oviec, z ktorých postupne 10 uhynulo z prirodzených príčin. Bol uzusfruktuár povinný chýbajúcich 10 oviec nahradiť (mláďatami)? Ak áno, prečo?

Predmetom ususfructus bolo 5 kráv. Všetky kravy zdochli na chorobu šialených kráv. Bol uzusfruktuár povinný nahradiť kravy, čo zdochli (bol povinný kúpiť nové kravy)?

Sused mi sľúbil, že po uplynutí šiestich mesiacov mi umožní prechádzať cez svoj pozemok. Po mesiaci svoj pozemok predal. Musí mi nový vlastník susedovho pozemku umožniť po ňom prechádzať (po uplynutí šiestich mesiacov)?

Už niekoľko rokov mám právo prechádzať cez susedov pozemok. Sused svoj (slúžiaci) pozemok predal. Nový vlastník susedovho pozemku (ten, čo ho kúpil od suseda) mi povedal, že moje právo prechádzať cez pozemok nebude rešpektovať. Je to v poriadku alebo nie?

Pasím ovce, pričom už niekoľko rokov ich vodím na susedný pozemok, kde je výdatné napájadlo. Uvedené robím na základe existujúcej služobnosti. V tomto roku je však veľké sucho a napájadlo vyschlo. Vlastník pozemku s napájadlom preto vyhlási, že viac nemám právo vodiť svoje ovce cez jeho pozemok k jeho napájadlu, teda že služobnosť zanikla. Je to naozaj tak?

Som vlastníkom panujúceho pozemku a zdedím vedľajší slúžiaci pozemok, ku ktorému mám zriadenú služobnosť v podobe práva prechodu. Táto služobnosť bude existovať aj naďalej?

A je uzusfruktuár záhrady patriacej B.

Kto je vlastníkom úrody dopestovanej v záhrade (A alebo B)?

Môže A vyťať ovocné stromy, nachádzajúce sa v záhrade, a vysadiť namiesto nich zeleninu? A je v tejto súvislosti relevantné, že nahradenie ovocných stromov zeleninou by bolo z ekonomického hľadiska výhodné a zvýšilo by tak hodnotu záhrady?

(Upravené podľa Benke – Meissel, 2018, s. 190.)

Predmetom ususfructus je les. Môže v ňom uzusfruktuár ťažiť drevo? Ak áno, v akom rozsahu?

Ak uzusfruktuár zomrie, môže jeho dedič pokračovať v ťažbe dreva?

(Upravené podľa Benke – Meissel, 2018, s. 190.)

X má právo doživotne bývať v dome Y. Po smrti X jeho dedič žiada Y, aby mu umožnil bývať vo svojom dome.

Má dedič X právo bývať v dome Y?

Ak má dedič X uvedené právo a Y to nerešpektuje, ako sa dedič bráni?

(OBMEDZENÉ) VECNÉ PRÁVA K CUDZEJ VECI – GARANČNÉ = ZÁLOŽNÉ PRÁVO

Vysvetlite pojem záložné právo.

Vyriešte prípady.

Árendátor si prenajal vinohrad na jeden rok. Prvých sedem mesiacov riadne platil nájomné. Za ôsmy mesiac však nájomné nezaplatil. V tomto mesiaci dozrelo hrozno, ktoré pestoval. Prenajímateľ si toto hrozno vzal. Mohol to spraviť? A mohol árendátorovi namiesto hrozna odňať napr. lis na hrozno?

(Prípado voľne vychádza z Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 72.)

Nájomník bytu v meste už dva mesiace nezaplatil nájomné. Prenajíateľ prišiel do bytu v čase, keď sa v ňom nájomník nezdržiaval, a z bytu si odniesol kuchynskú linku, ktorú pred nejakým časom kúpil nájomník a namontoval v byte. Mohol uvedené prenajíateľ spraviť?

(Prípado voľne vychádza z Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 73.)

Celý majetok záložného dlžníka bol predmetom generálneho zálohu – hypotéky. Keďže záložný dlžník neuspokojil pohľadávku záložného veriteľa, založený majetok (= záloh) bude predaný. Záložný dlžník však namietne, že jeho oblečenie, pracovné náradie, ktoré ako remeselník denno-denne používa, a tiež jeho otrokyňa, ktorá mu varí, perie, žehlí atď., nie sú súčasťou zálohu a teda nemôžu byť predané.

Bola námietka záložného dlžníka opodstatnená? Teda, boli dlžníkovo oblečenie, pracovné náradie a otrokyňa vyňaté z generálneho zálohu, a tak aj z jeho predaja záložným veriteľom?

Ak sa dlžník ešte pred predajom zálohu so svojou otrokyňou pohádal, mohol ju predať (niekomu tretiemu)?

(Prípado voľne vychádza z Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 74.)

Dlžník mal troch veriteľov. Každému z nich dlhoval 100. Každému z nich založil tú istú vec. Keďže dlžník neuspokojil pohľadávky veriteľov, pristúpilo sa k predaju založenej veci. Vec bola predaná za 180. V akom rozsahu boli uspokojené pohľadávky jednotlivých veriteľov?

Dlžník mal troch veriteľov, ktorým založil tú istú vec. Keďže dlžník neuspokojil pohľadávky veriteľov, pristúpilo sa k predaju založenej veci. Tretí veriteľ ponúkol prvému veriteľovi, že uspokojí jeho pohľadávku. Prvý veriteľ s tým súhlasil. Aké to malo dôsledky pre jednotlivých veriteľov?

Požičiam ti peniaze, ktoré som predtým ukradol, o čom však ty nevieš, lebo som ti to zatajil. Zároveň sa dohodneme, že moju pohľadávku na vrátenie požičaných peňazí, ktorú mám voči tebe, zaistíme ručným zálohom – odovzdáš mi sud tvojho vína ako záloh. Zriadili sme záložné právo?

Požičiam ti mince, ktoré som predtým ukradol, o čom však ty nevieš, lebo som ti to zatajil. Mince ti odovzdám a ty ich nerozoznateľne zmiešaš so svojimi vlastnými mincami. Následne sa dohodneme, že moju pohľadávku na vrátenie požičaných mincí, ktorú mám voči tebe, zaistíme ručným zálohom – odovzdáš mi sud tvojho vína ako záloh. Zriadili sme záložné právo?

A kúpil pozemok od nevlastníka a začal s vydržaním. Po nejakom čase si od teba požičal peniaze, pričom ste sa dohodli, že na zaistenie tvojej pohľadávky na vrátenie peňazí ti A založí uvedený pozemok. Zriadili ste záložné právo?

Založím hnutelnú vec. Založená vec je u záložného veriteľa. Neskôr vyjde najavo, že som založil cudziu vec, pričom však som nevedel, že ide o cudziu vec. Vlastník založenej veci ju od záložného veriteľa úspešne vindikuje. Stáva sa tento vlastník namiesto mňa záložným dlžníkom?

Svoj pozemok zaťažím hypotékou. Mesiac pred splatnosťou veriteľovej pohľadávky, zaistenej hypotékou, ti založený pozemok predám. Stal si sa tým namiesto mňa záložným dlžníkom?

Na účel zaistenia pohľadávky na 1000, ktorú máš voči mne, som ti založil svoje dva sudy vína, z ktorých každý má hodnotu 500. V deň splatnosti tvojej pohľadávky ti zaplatím 500, čiže iba

polovicu svojho dlhu. Povedie to k zmenšeniu zálohu, teda k tomu, že jeden zo založených sudov mi vrátiš a druhý si necháš, kým nezaplatím aj druhú polovicu dlhu (500)?

DEDIČSKÉ PRÁVO

UNIVERZÁLNA SUKCESIA

Vysvetlite pojem univerzálna sukcesia.

Ak sa v nasledujúcich vetách nachádzajú chyba/chyby, opravte ju/ich.

Domáci dedič sa stal dedičom, iba ak vykonal deláciu. Po jej vykonaní nemusel uhradiť dlhy poručiteľa.

Dobrovoľný dedič sa stal dedičom, iba ak vykonal akrescenciu.

Ak bola pozostalosť skrátená, aktíva prevažovali nad pasívami.

Závetca nemohol ustanoviť náhradného dediča.

Kolačná povinnosť sa týkala poručiteľa.

Akrescencia mala prednosť pred substitúciou.

Vyriešte prípady.

Dedenie zo zákona – podľa kmeňov

Podľa kmeňov (in stirpes) sa dedilo zo zákona v I. dedičskej skupine podľa civilného práva.

Pod kmeňom (stirps) sa rozumel príbuzenský vzťah medzi predkom a jeho všetkými potomkami: predok/otec – syn – vnuk – pravnuk...

Dedil predok kmeňa; ak nežil, dedil jeho priamy potomok atď. Čiže, ak nežil otec, dedil jeho syn, ak nežil ani syn, dedil vnuk atď.

Po poručiteľovi sa dedilo v dvoch kmeňoch. Pozostalosť sa medzi tieto kmene rozdelila rovným dielom, teda na polovicu.

Uveďte, kto bude/nebude dediť a aký bude jeho dedičský podiel, ak bude dediť.

PRVÝ kmeň	Dedí/dedia? Dedičský podiel?	DRUHÝ kmeň	Dedí/dedia? Dedičský podiel?
poručiťel'ov prvý syn – žije		poručiťel'ov druhý syn – nežije	
2 vnuci poručiťel'a – žijú		3 vnuci poručiťel'a = synovia zomrelého druhého syna: 2 žijú, 1 nežije	
		2 pravnuci poručiťel'a = potomkovia zomrelého vnuka	

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 73 – 74.)

Dedenie zo zákona – podľa hláv

V II. dedičskej skupine podľa civilného práva sa dedilo podľa hláv, t. j. dedili priamo individuálni dedičia, ktorými boli: bratia a synovci poručiťel'a. Títo dedičia dedili rovným dielom.

Bližší príbuzní poručiťel'a vylučovali z dedenia jeho vzdialenejších príbuzných.

Uved'te, kto bude/nebude dediť a aký bude jeho dedičský podiel:

1) ak pozostalými príbuznými poručiťel'a boli:

- jeho dvaja žijúci bratia;
- dvaja synovia jeho tretieho, zomrelého brata poručiťel'a, teda dvaja synovci poručiťel'a;

- 2) ak poručiteľ mal troch bratov, pričom všetci zomreli skôr ako on. Prvý brat mal jedného syna (žije), druhý brat mal troch synov (žijú), tretí brat mal dvoch synov (žijú). Poručiteľ teda mal 6 synovcov.

(Kleňová, 2016, s. 74 – 75.)

Dedenie zo závetu

Vyriešte prípady.

Dobrovoľný dedič mal v pondelok vykonať adíciu, no v sobotu predtým zomrel. Zanechal jedného syna.

Poručiteľov syn sa chcel vzdať dedičstva, lebo bolo predĺžené. Bolo to možné?

Závetca ustanovil za dedičov svojich dvoch synov. Prvému synovi odkázal svoj pozemok a druhému synovi odkázal svoj ďalší pozemok a dom, čo na ňom stál.

Bol závet platný?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 81 – 83.)

Závetca v závete ustanovil, že keď sa loď jeho brata vráti, X sa stane dedičom (závetcu).
Nadobudol X dedičstvo, až keď sa loď vrátila?

Závetca svojho syna testamentom vydedil. Dedil syn proti testamentu?

Závetca svojho syna v testamente opomenul (= neuviedol ho v ňom ako dediča). Dedil syn proti
testamentu?

Poručiteľ zomrel bezdetný a bez príbuzných. Kto zdedil jeho majetok?

Závetca určil za dediča svojho ešte nenarodeného potomka. Mesiac pred jeho narodením závetca zomrel. Stal sa závetcom určený dedič dedičom až po svojom narodení?

Závetca určil troch dedičov svojho majetku. Každému z dedičov určil dedičský podiel $\frac{1}{3}$. Jeden z dedičov sa svojho dedičského podielu vzdal. Ovplyvnilo to veľkosť dedičských podielov ostatných dvoch dedičov?

Závetca závetom prepustil svojho otroka na slobodu a zároveň ho ustanovil za svojho dediča pod podmienkou, že bývalý otrok bude riadne pokračovať v činnosti, ktorou sa závetca živil. Touto činnosťou bolo kupliarstvo.

Závetca zriadil závet, v ktorom za svojho dediča ustanovil osobu, ktorá v deň pohrebu závetcu na jeho hrob položí najkrajšie kvety. Mohol takto závetca ustanoviť dediča?

Závetca zriadil závet, v ktorom ustanovil, že počas troch rokov od jeho smrti bude jeho dedičom jeho syn. Mohol takto závetca ustanoviť dediča?

Závetca v závete ustanovil, že jeho syn sa stane jeho dedičom po uplynutí dvoch rokov od závetcovej smrti. Mohol takto závetca ustanoviť dediča?

Závetca v závete ustanovil, že jeho syn sa stane jeho dedičom až po zastávaní úradu konzula. Závetcov syn pritom (rovnako ako závetca) nepatrí k nobilitě, a nemal tak právo uchádzať sa o zastávanie konzulského úradu. Mohol teda závetca takto ustanoviť dediča?

Závetca zriadil závet, v ktorom ustanovil za svojho dediča svojho syna pod podmienkou, že syn po závetcovej smrti ukradne dávne nepriateľovi závetcu strieborný stôl a zlatý prsteň. Mohol takto závetca ustanoviť dediča?

Závetca zriadil závet, v ktorom stanovil, že A bude jeho dedičom, iba ak nikdy nenavštívi Sicíliu. Bolo takéto ustanovenie dediča platné?

Závetca zriadil závet, v ktorom stanovil, že A bude jedným z jeho troch dedičov a zároveň mu prikázal, aby mu (závetcovi) postavil honosný mramorový náhrobok. Pre prípad, že A náhrobok nepostaví, závetca stanovil, že má zaplatiť pokutu 1000.

Kedy sa A stal dedičom závetcu – až keď postavil náhrobok?

Ak A nepostavil náhrobok, musel zaplatiť pokutu?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 79 – 81.)

Závetca zriadil závet, v ktorom ustanovil, že jeho dedičom bude A, no ak by sa ním nestal, bude ním B. Vysvetlite, aký význam malo ustanovenie dediča B pre prípad, že sa dedičom nestane A.

Závetca zriadil závet, v ktorom svojho syna vydedil, a to bez uvedenia akéhokoľvek dôvodu. Bolo vydedenie syna platné?

Závetca zriadil závet, v ktorom opomenul uviesť svojho syna ako dediča alebo vydedeného. Mohol syn aj napriek tomu dediť?

Závetca v závete ustanovil jedného dediča, pričom rozhodol, že druhú polovicu dedičstva nadobudne tento dedič, ak sa konkrétna loď vráti z Hispánie. Nadobudol by dedič druhú polovicu dedičstva aj v prípade, žeby sa loď nevrátila?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 75 – 76.)

Závetca ustanovil dvoch dedičov:

- prvý dedič dedil dve tretiny, ale jednu tretinu mal dostať až po návrate konkrétnej lode z Ázie;
- druhý dedič dedil jednu tretinu.

Obaja dedičia prijali dedičstvo. Neskôr však prvý dedič zomrel. Ešte neskôr bola splnená podmienka, t. j. loď sa vrátila. Čo sa potom udialo?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 76 – 77.)

Závetca v závete ustanovil troch dedičov, každý dedil jednu tretinu. Potom jeden z nich zomrel, a to ešte pred prijatím dedičstva. Čo sa potom udialo?

(Kleňová, 2016, s. 78.)

Neopomenuteľní dedičia

Poručiteľ zriadil závet, v ktorom:

- za dedičku svojho majetku ustanovil svoju manželku;
- pre prípad, že sa manželka dedičkou nestane, ustanovil za svojich dedičov svojich dvoch synov (mali dediť rovným dielom, t. j. každý z nich mal dostať polovicu dedičstva).

Nastal však problém: na rozdiel od manželky poručiteľa boli jeho (obaja) synovia neopomenuteľnými dedičmi, no v závete – na rozdiel od manželky – boli uvedení iba ako náhradní dedičia, čo znamená, že by dedili, iba ak by sa dedičkou nestala ich matka (poručiťova manželka).

Aké neopomenuteľné dedičské právo synov porušoval závet – formálne, materiálne alebo jedno i druhé?

Bol závet neplatný?

(Kleňová, 2016, s. 100 – 101.)

Poručiteľ v závete:

- prvého syna vydedil;
- druhého syna ustanovil za svojho dediča, pričom mu určil dedičský podiel 1/8;
- svojho kamaráta ustanovil za svojho ďalšieho dediča, pričom mu určil dedičský podiel 7/8.

Rešpektoval závet formálne neopomenuteľné dedičské právo prvého a druhého syna?

Ak áno, aké to malo dôsledky?

Rešpektoval závet materiálne neopomenuteľné dedičské právo druhého syna?

Mohol vydedený syn predsa len dediť?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 102 – 103.)

SINGULÁRNA SUKCESIA

Vysvetlite pojem singulárna sukcesia.

Uved'te, o akú formu singulárnej sukcesie ide v nasledujúcich prípadoch:

- Závetca v závete stanovil: „Svojho otroka X dávam a odkazujem osobe A“.
- Závetca v závete stanovil: „Môj dedič nech dá otroka X osobe A“.

-
- This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Poručiteľ v závete ustanovil svojho dediča. Zároveň stanovil, že ak tento dedič prijme dedičstvo, má vyplatiť odkazovníkovi 100.

Dedičia odkazovníka žiadali od dediča, aby im vyplatil predmet odkazu, teda 100 (dedičia na tento účel použili žalobu *actio ex testamento*). Vyplatil im dedič 100? Túto otázku zodpovedajte pomocou nasledujúcich čiastkových otázok:

- 53

- [illegible]

-
- This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Náhradný dedič však odkazovníkovi odmietol poskytnúť odkaz, tvrdiac, že povinnosť poskytnúť odkaz poručiteľ v závete výslovne uložil iba dedičovi, a nie aj jemu (náhradnému dedičovi). Mal náhradný dedič pravdu alebo nie, a teda musel odkazovníkovi poskytnúť odkaz?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 87 – 88.)

Poručiteľ (závetca) ustanovil dediča a uložil mu, aby z dedičstva v hodnote 400 vyplatil trom odkazovníkom po 100. Odkazy tak boli spolu 300, dedičovi ostalo 100. Mohol proti tomu dedič protestovať?

Kupujúci kúpil pozemok, ale pozemok mu ešte nebol predávajúcim odovzdaný, a preto kupujúci ešte nebol vlastníkom pozemku, čo si kúpil.

Hoci kupujúci ešte nebol vlastníkom pozemku, zriadil vindikačný odkaz, ktorým pozemok odkázal odkazovníkovi.

Ak pozemok bude odovzdaný pred smrťou kupujúceho, bude kupujúcim zriadený odkaz tohto pozemku platný?

Ak pozemok bude odovzdaný po smrti kupujúceho, bude kupujúcim zriadený odkaz tohto pozemku platný?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 93 – 95.)

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

ZÁKLADNÉ POJMY

Doplňte a vysvetlite:

Záväzkové právo sa inak nazýva _____ .

Záväzok sa inak nazýva _____ .

Veriteľ má voči dlžníkovi _____ .

Dlžník má voči veriteľovi _____ .

Pojem zmluvné záväzkové právo znamená _____ .

Pojem pomenovaný kontrakt znamená _____ .

Pojem nepomenovaný kontrakt znamená _____ .

Pojem mimozmluvné záväzkové právo znamená _____ .

Pod pojmi kvázi kontrakt, delikt a kvázi delikt rozumieme _____ .

BEZDÔVODNÉ OBOHATENIE

Uvedte, či v nasledujúcich prípadoch ide alebo nejde o bezdôvodné obohatenie.

Kupujúci kúpil pozemok, aby na ňom staval. Predávajúci mu o tomto pozemku pri uzatváraní kúpnej zmluvy tvrdil, že ide o stavebný pozemok. Čoskoro po uzavretí kúpnej zmluvy, zaplatení kúpnej ceny (predávajúcemu) a odovzdaní pozemku (kupujúcemu) sa však ukázalo, že nejde o stavebný pozemok; navyše, pozemok ani v budúcnosti nemôže byť preklasifikovaný na stavebný pozemok.

Otec nevesty poskytol budúcemu zaťovi veno v očakávaní skorého uzavretia manželstva, ktoré sa však neuskutočnilo.

Dedo obdaroval vnuka, ktorý sa k nemu dlhodobo dobre správal, pomáhal mu a pod. Vnuk sa však čoskoro po prijatí daru začal voči dedovi zle správať.

Chlap zaplatil prostitútke.

Občan dal úradníkovi úplatok.

Predávajúci predal vec, o ktorej nevedel, že ju nevlastní. Vec po jej predaji zanikla.

Predávajúci predal vec, o ktorej vedel, že ju nevlastní. Vec po jej predaji zanikla.

SUBJEKTY ZÁVÄZKOVOPRÁVNÝCH VZŤAHOV (ZÁVÄZKOV)

Jeden veriteľ – jeden dlžník

Na príklade pôžičky (zmluvy o pôžičke) vysvetlite pojem jednostranný kontrakt.

Na príklade kúpnej zmluvy vysvetlite pojem dvojstranný kontrakt.

Pluralita subjektov: viac veriteľov alebo viac dlžníkov

Uved'te, či v nasledujúcich prípadoch ide o delené, kumulatívne alebo solidárne záväzky.

Veritelia A, B a C spoločne predali pozemok dlžníkovi za 100 000. Ak dlžník splnil napr. veriteľovi A (ak mu zaplatil 100 000), zanikla jeho povinnosť plniť veriteľom B a C.

Veriteľ predal dlžníkom A, B a C pozemok za 100 000. Len čo napr. dlžník A splnil veriteľovi (len čo mu zaplatil 100 000), povinnosť plniť dlžníkov B a C zanikla.

Treja veritelia majú voči (jednému, tomu istému) dlžníkovi pohľadávku v sume 1000, a to tak, že prvý veriteľ má nárok na 1000, druhý veriteľ má nárok na 1000 i tretí veriteľ má nárok na 1000. Dlžník teda musí plniť každému veriteľovi 1000, čiže spolu bude plniť 3000.

Treja dlžníci majú voči (jednému, tomu istému) veriteľovi dlh v sume 1000, a to tak, že veriteľ má nárok na 1000 voči prvému, druhému i tretiemu dlžníkovi, čiže prvý, druhý i tretí dlžník mu musia plniť po 1000 (spolu budú plniť 3000).

Treja spoludedičia – veritelia zdedia pohľadávku v sume 1000, ktorú poručiteľ mal voči B. B pohľadávku uspokojí (zaplatí 1000), pričom napr. prvý dedič dostane 300, druhý dedič tiež 300 a tretí dedič 400.

B má dlh voči A v sume 1000. B zomrie a na jeho miesto nastúpia traja dedičia. Títo dedičia sú dlžníkmi A, pričom A má napr. nárok na to, aby mu prvý dedič plnil 300, druhý dedič tiež 300 a tretí dedič 400.

PREDMET ZÁVÄZKOV = PLNENIE

Vysvetlite pojem plnenie.

Uved'te, či v nasledujúcich prípadoch ide o druhové (generické) alebo individuálne plnenie.

Má sa plniť sud vína určitej značky.

Má sa plniť tona obilia.

Má sa plniť starožitná váza, pričom existuje iba jeden kus takejto vázy.

Má sa plniť otrok, ktorý sa volá Stichus a je záhradníkom.

Dlžník má plniť otroka, ktorý je – rovnako ako jeho zvyšní traja otroci – záhradníkom.

Zodpovednosť za periculum, t. j. za zhoršenie (poškodenie, pokazenie) alebo zničenie veci, čo sa má plniť, vyššou mocou (neodvratiteľnou náhodou), znáša:

- v prípade druhového plnenia – dlžník alebo veriteľ?
 - v prípade individuálneho plnenia – dlžník alebo veriteľ?
-

Ako sa nazýva záväzok, v prípade ktorého sa niekto zaviazal, že bude plniť otroka A alebo otroka B, a teda keď splní A, nemusí už plniť B?

Ak dlžník chce plniť otroka A, no A zomrie, musí plniť otroka B?

Ak dlžník má plniť otroka A, ale ak chce, môže (v súlade so zmluvou) namiesto otroka A plniť otroka B, ide o...

Ak by A zomrel, musí plniť B?

KONTRAKTUÁLNA ZODPOVEDNOSŤ

Vysvetlite.

1) Zodpovednosť za zavinenie:

- zodpovednosť za úmysel;
 - zodpovednosť za nedbanlivosť.
-

2) Zodpovednosť za náhodu:

- zodpovednosť za vyššiu moc;
- zodpovednosť za kustódiu.

Vysvetlite pojem princíp (zásada) prospešnosti (utility).

VADY ZMLUVNÝCH ZÁVÄZKOVOPRÁVNÝCH VZŤAHOV

Vysvetlite a uveďte príklady na:

- **vady v podstate zmluvného záväzkoprávneho vzťahu;**

- vady v splnení zmluvného záväzkovoprávneho vzťahu.

KÚPNA ZMLUVA

Súhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami?

- Kúpna zmluva je reálny kontrakt.
- Kúpna zmluva je formálny kontrakt.
- Kúpna zmluva je dvojstranný nerovný kontrakt.
- Kúpna zmluva je odplatný kontrakt.

Podstatnými (esenciálnymi) prvkami kúpnej zmluvy sú:

Vyriešte prípady.

Kupujúci kúpil otroka za 100, no vyjde najavo, že otroka vlastní tretia osoba, ktorá súdnou cestou dosiahne, že otrok bude kupujúcemu odňatý a jej vrátený.

Keďže kupujúci súrne potrebuje otroka, len čo mu bol kúpený otrok odňatý, kúpil ďalšieho otroka, ktorý však bol drahší ako prvý (odňatý) otrok – stál 500.

Zodpovedá predávajúci prvého otroka za to, že ho kupujúcemu odňala tretia osoba?

Ak áno, ako nazývame tento druh zodpovednosti? A aký rozsah bude mať táto zodpovednosť, teda akú sumu zaplatí predávajúci kupujúcemu?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 126 – 131.)

Kupujúci si kúpil pozemok, aby na ňom staval. Keď na ňom začal stavať, zistil, že ide o pohrebisko, s ktorým sa v Ríme nesmelo obchodovať a na ktorom sa tak ani nesmelo stavať. Zároveň zistil, že túto skutočnosť mu predávajúci pri uzatváraní kúpnej zmluvy vedome, t. j. úmyselne, podvodne zamlčal.

Čo dosiahne kupujúci od predávajúceho, ak zaplatil jednak kúpnu cenu predávajúcemu, jednak polovicu odmeny staviteľovi za postavenie budovy na pozemku?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 114 – 116.)

Predávajúci kupujúcemu predá jedinečný starožitný stôl za 100 s tým, že mu ho odovzdá za týždeň. Stôl je zatiaľ umiestnený v sklade predávajúceho. Deň pred odovzdaním stola do skladu udrie blesk a sklad aj so stolom zhorí. Predávajúci tak kupujúcemu nemôže predaný stôl odovzdať. Zodpovedá predávajúci za túto dodatočnú nemožnosť plnenia?

Rímski právnici Sabinus a Cassius tvrdili, že výmena veci za vec (*moderne ide o tzv. zámennú zmluvu*) je totožná s kúpnu zmluvou, čiže s výmenou veci (tovaru) za peniaze. Naopak, rímski právnici Nerva a Proculus tvrdili, že kúpnu zmluvu nemožno stotožňovať s výmenou. Názor Nervu a Procula bol časom považovaný za správnejší (k tomu D 18, 1, 1, 1). Pouvažujte prečo.

(Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 96.)

Rímsky právnik Paulus napísal: „...pri kúpnej zmluve je dovolené nejakú vec vyššej hodnoty kúpiť lacnejšie a lacnejšiu vec drahšie predat’...“ (D 19, 2, 22, 3).

Bola napriek uvedenému časom výška kúpnej ceny regulovaná?

Vysvetlite pojem *laesio enormis*.

(Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 101.)

Predávajúci predal kupujúcemu sudy za 100. Kupujúci už plnil (zaplatil predávajúcemu 100). Predávajúci má podľa kúpnej zmluvy odovzdať sudy kupujúcemu až o týždeň. Skôr ako tento týždeň uplynie, sudy zničí požiar. Ponechá si predávajúci kúpnu cenu (100)?

Predávajúci predal kupujúcemu stôl za 1000. Kupujúci predávajúcemu ihneď zaplatil kúpnu cenu (1000) a zároveň sa s ním dohodol, že si stôl odnesie až o dva dni. Keď kupujúci o dva dni prišiel k predávajúcemu, aby si vyzdvihol stôl, predávajúci ho informoval, že stôl bol odcudzený. Musí v tejto situácii predávajúci vrátiť kupujúcemu kúpnu cenu (1000)?

Predávajúci predal kupujúcemu otroka za 500 s tým, že kúpna cena bude (predávajúcemu) zaplatená ihneď a otrok bude (kupujúcemu) odovzdaný až o týždeň. Pred uplynutím tohto týždňa otrok zomrel prirodzenou smrťou. Ponechá si predávajúci kúpnu cenu (500)?

Kupujúci kúpil otroka a hneď zaňho zaplatil dohodnutú kúpnu cenu. Predávajúci má podľa kúpnej zmluvy otroka odovzdať až o týždeň. Tento týždeň uplynie, no predávajúci otroka stále neodovzdal kupujúcemu. Kupujúci počká ešte tri dni, no ani po ich uplynutí mu predávajúci otroka neodovzdá. Kupujúci sa nasrdí a navštívi predávajúceho, ktorý mu oznámi, že otrok včera zomrel prirodzenou smrťou. Ponechá si predávajúci kúpnu cenu?

Kupujúci kúpil vinohrad. S predávajúcim sa dohodol, že mu (kupujúcemu) vinohrad odovzdá až o mesiac. Počas tohto mesiaca vo vinohrade dozrelo hrozno. Predávajúci ho pozbieral a vinohrad kupujúcemu odovzdal bez pozbieraného hrozna, ktoré si ponechal. Mohol si ho predávajúci ponechať?

Kupujúci kúpil otroka. Uveďte, aké právne nároky mohol kupujúci uplatniť voči predávajúcemu, ak:

- sa ukázalo, že otrok je vážne chorý, t. j. vadný, pričom predávajúci kupujúceho výslovne ubezpečil, že otrok nie je vadný;
- sa ukázalo, že otrok je vážne chorý, t. j. vadný, pričom predávajúci kupujúceho neubezpečil, že otrok nie je vadný;
- predávajúci vedel o vážnej chorobe otroka;
- predávajúci nevedel o vážnej chorobe otroka;
- kupujúci pri uzavretí kúpnej zmluvy mohol vážnu chorobu otroka sám rozpoznať.

(Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 119.)

Predávajúci výslovne ubezpečil kupujúceho, že otrok, ktorého mu predáva, vie variť. Ak sa neskôr ukáže, že otrok nevie variť, bude za to predávajúci kupujúcemu zodpovedať?

Keď predávajúci odovzdával predaného otroka kupujúcemu, vychválil ho (otroka), že je výborný cukrár. Neskôr sa však ukáže, že v *Pečie celé Slovensko* by sa otrok dlho neohrial...
Zodpovedá predávajúci kupujúcemu za to, že predaný otrok je zlý cukrár?

(Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 123.)

PRENÁJOM – NÁJOM

Vymenujte varianty rímskeho kontraktu prenájom – nájom.

NÁJOMNÁ ZMLUVA (NÁJOM VECI, ÁRENDÁ)

Čím sa odlišuje nájom veci od árendy?

Čím sa odlišuje nájom veci od vypožičania?

Súhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami? Ak nie, vysvetlite prečo.

Nájomník je vlastným držiteľom prenajatej veci.

Nájom veci je reálnym kontraktom.

Rímske právo nepoznalo podnájom.

Prenajímateľ zodpovedá za kustódiu.

Podstatnými prvkami (náležitosťami) nájomnej zmluvy sú predmet nájmu a nájomné.

Prenajímateľ zodpovedá za vyššou mocou spôsobené poškodenie/zničenie prenajatej veci, a to v tom zmysle, že v takejto situácii nemôže od nájomníka žiadať nájomné.

Vysvetlite pravidlo kúpa ruší nájom.

Vyriešte prípady.

Prenajímateľ nájomníkovi prenajal dom na dva roky. Po roku však prenajatý dom predal, pričom nový vlastník domu (ten, čo ho kúpil) nechce, aby v ňom nájomník ďalej býval.

Prenajímateľ nájomníkovi prenajal cudzí dom za 50. Nájomník tento dom prenajal podnájomníkovi za 100. Vlastník prenajatého domu ho však podnájomníkovi odňal (= evikcia), čiže podnájomník viac nemohol v dome bývať. Vyst'ahovaný podnájomník žiadal nájomníka, aby mu vrátil nájomné 100. Nájomník žaloval prenajímateľa s cieľom vysúdiť od neho toto nájomné (100). Vysúdil nájomník od prenajímateľa 100 alebo iba 50?

(Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 132.)

Nájomník domu sa s prenajímateľom dohodol – v osobitnej doložke pripojenej k nájomnej zmluve – že v prenajatom dome nebude (nájomník) skladovať seno. Nájomník však túto doložku nerešpektoval a seno v dome uskladnil. Neskôr cudzí otrok neopatrne manipuloval s ohňom v blízkosti domu, dom začal horieť a keďže v ňom bolo uskladnené seno, požiar sa rýchlo rozšíril a dom zhorel do tla. Niesol za to nájomník zodpovednosť (t. j. musel nájomník nahradiť prenajímateľovi škodu vzniknutú zhorením prenajatého domu), ak uvažíme, že požiar domu nezapríčinil nájomník, ale (náhodne) tretia osoba – cudzí otrok?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 150 – 151.).

ZMLUVA O DIELE

Zodpovedajte:

Ako sa nazývajú kontrahenti zmluvy o diele?

Kto dodáva materiál na zhotovenie diela?

Mohlo dielo spočívať aj v dopravení osôb či tovaru z miesta A do miesta B?

Predmetom zmluvy o diele je:

- a) hotové dielo;
- b) pracovná činnosť, ktorou sa vytvára dielo;
- c) aj hotové dielo, aj pracovná činnosť.

Zodpovedal ten, čo čistil alebo opravoval odevy za kustódiu?

Znášal objednávateľ diela nebezpečenstvo protiplnenia v prípade, že dielo poškodila alebo zničila vyššia moc?

Vyriešte prípady.

Krajčír prevzal cudzie šaty, aby ich opravil. Dohodlo sa, že šaty opraví do týždňa. Po dvoch dňoch však šaty odcudzil zlodej. Zlodeja sa podarilo vypátrať, a preto ho možno žalovať žalobou z krádeže (actio furti). Kto použil túto žalobu – vlastník šiat alebo krajčír?

(Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 133a.)

Čistič prevzal cudzie šaty na vyčistenie. Do šiat sa pustili myši a značne ich poškodili. Bude za to čistič zodpovedať?

(Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 134).

Niekoľko prevzal na vyčistenie dva takmer rovnaké, no dvom odlišným osobám patriace kabáty. Oba kabáty vyčistil. Pri ich odovzdaní ich však zamenil, čiže kabát druhej osoby dal prvej osobe a naopak. Zodpovedal čistič za túto zámenu?

(Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 134).

Niekoľko si objednal vykopanie studne. Kto – objednávateľ alebo zhotoviteľ (dodávateľ) – znášal nebezpečenstvo (riziko) protiplnenia, ak vykopanú studňu zničil zosuv pôdy,

- ktorý bol dôsledkom miestnych prírodných pomerov (napr. podmáčaného terénu);
- ktorý bol dôsledkom zle odvedenej práce?

(Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 135).

PRÍKAZNÁ ZMLUVA = PRÍKAZ

Rímska príkazná zmluva bola prípadom nepriameho zastúpenia. Vysvetlite tento pojem.

Zodpovedajte:

Ako sa inak nazýva príkazca?

Ako sa inak nazýva príkazník?

Patrí príkazníkovi za obstaranie príkazu odmena?

Ide o príkaznú zmluvu, ak je príkaz v záujme (v prospech) iba príkazníka?

Vyriešte prípady.

Príkazník mal podľa príkaznej zmluvy kúpiť koňa, no kúpil kravu.

Príkazník mal podľa príkaznej zmluvy kúpiť pozemok za 1000, no kúpil ho za 2000.

Príkazca poveril príkazníka, aby predal určitú vec za 100. Príkazník ju však predal iba za 80. V akej situácii sa ocitol dobromyseľný kupujúci veci potom, čo mu ju príkazník (= predávajúci) odovzdal?

Nadobudol kupujúci k veci vlastnícke právo?

Bol kupujúci vystavený riziku, že mu vec bude evinkovaná vlastníkom veci, teda príkazcom?

Ak došlo k evikcii, mohol kupujúci uplatniť nejaký nárok voči predávajúcemu (príkazníkovi)?

OBSTARANIE CUDZÍCH ZÁLEŽITOSTÍ BEZ PRÍKAZU

Zodpovedajte:

Prečo patrí obstaranie cudzích záležitostí bez príkazu medzi kvázi kontrakty?

Patrí obstarávateľovi bez príkazu odmena?

Ak pomocou vlastnej vody začnem hasiť horiace auto neprítomného suseda, no nepodari sa mi ho uhasiť (auto teda zhorí), musí mi sused podľa rímskeho práva uhradiť náklady hasenia (musí mi zaplatiť za moju vodu spotrebovanú na hasenie)?

Vyriešte prípady.

Obstarávateľ našiel za mestom zraneného otrocka, ktorého dlhodobo odcestovaný vlastník je kamarátom obstarávateľa. Obstarávateľ otrocka urýchlene dopravil do mesta a zaplatil lekárovi za jeho ubytovanie a liečbu. Otrock však po troch dňoch zomrel.

Uhradí zainteresovaný (vlastník zomrelého otrocka) obstarávateľovi to, čo obstarávateľ zaplatil lekárovi?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 181.)

Spoluvlastník domu počas neprítomnosti druhého spoluvlastníka opraví na dome strechu za 1000. Ide o obstaranie cudzích záležitostí bez príkazu?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 181.)

Obstarávateľ opravil dom, ktorý jeho vlastník ešte pred opravou a natrvalo opustil (derelinkvoval). Uhradí vlastník obstarávateľovi náklady spojené s opravou domu?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 182).

Obstarávateľ, vidiac, že ceny otrokov rýchlo stúpajú, predá víno odcestovaného zainteresovaného, aby z utrženej sumy mohol kúpiť otrokov a vzápätí ich v prospech zainteresovaného výhodne predať. Obstarávateľ kúpi otrokov, no skôr, ako ich stihne predať, otroci zomrú na mor.

Zodpovedá obstarávateľ zainteresovanému za stratu (škodu), teda za to, že nepredal otrokov a nedosiahol tak – pre zainteresovaného – zisk, ak uvažíme, že konal v prospech zainteresovaného a strata nastala pôsobením vyššej moci – otroci sa nakazili morom a zomreli?

(Upravené podľa Hausmaninger – Blaho, 2014, prípad 147.)

KONSENZUÁLNE VERZUS REÁLNE KONTRAKTY

Vysvetlite vzorce:

- konsenzus = kontrakt;
- konsenzus + odovzdanie = kontrakt.

Vymenujte konsenzuálne a reálne kontrakty.

ZMLUVA O PÔŽIČKE = PÔŽIČKA

Súhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami? Ak nie, uveďte prečo.

Pôžička je jednostranný kontrakt.

Príjemca pôžičky je povinný vrátiť poskytovateľovi pôžičky tú istú vec, ktorú mu poskytovateľ požičal.

Príjemca pôžičky nenadobúda k požičanej veci vlastnícke právo.

Rímska pôžička mohla byť bezúročná alebo úročná.

Syn nachádzajúci sa pod otcovskou moc si požičal peniaze a neskôr ich vrátil veriteľovi, čím však plnil nedlh.

O aký druh pôžičky ide v nasledujúcich prípadoch?

Veriteľ prikáže svojmu dlžníkovi, aby to, čo mu dlhuje, plnil tretej osobe, ktorej chce veriteľ poskytnúť pôžičku.

Kto bude poskytovateľom pôžičky tretej osobe – dlžník alebo veriteľ?

Kupujúci má predávajúcemu zaplatiť kúpnu cenu vo výške 1000. Dohodne sa však s predávajúcim, že si 1000 ponechá ako pôžičku.

Dlžník žiada veriteľa o peňažnú pôžičku. Veriteľ však nemá poruke hotovosť, a preto dlžníkovi odovzdá prsteň, aby ho niekomu predal a utrženú cenu si ponechal ako pôžičku.

Vyriešte prípad.

Kamarát ťa požiada, aby si mu poskytol pôžičku, ktorú súrne potrebuje. Keďže práve nemáš pri sebe hotovosť, odovzdáš kamarátovi prsteň, aby ho predal a utrženú sumu si ponechal ako pôžičku. Prsteň sa však ešte pred jeho predajom kamarátovi vyšmykne z ruky a spadne na asfaltku, po ktorej sa začne kotúľať, pričom kým ho kamarát stihne zodvihnúť, rozmliaždi ho (= úplne zničí) okoloidúci traktor. Bude za to kamarát niesť zodpovednosť a teda ti zaplatí hodnotu tvojho zničeného prsteňa?

ZMLUVA O ÚSCHOVE = ÚSCHOVA

Zodpovedajte:

Akú vecnoprávnú pozíciu má depozitár (uschovávateľ) pri pravidelnej (vlastnej) a pri nepravidelnej (nevlastnej) úschove peňazí (mincí)?

Ak otrok uschovaný v dome depozitára vypije päť fliaš vína patriacich depozitárovi bez jeho súhlasu, bude za to deponent (ukladateľ) zodpovedať?

Ak som vo svojej maštali uschoval koňa a za trvania úschovy som mu každý deň dal riadne nažrať, uhradí mi deponent náklady, ktoré som mal s obstaraním žrádla pre koňa?

Ak uschovávam koňa a za trvania úschovy ho denno-denne využívam (zapriaham ho do povozu či pluhu, zväžam s ním drevo z lesa a pod.), pričom deponent to neodsúhlasil a ani o tom nevie, pácham (ako depozitár) delikt?

Vyriešte prípad:

Vlastník psa, ktorého hodnota je 1000, odcestuje, pričom na obdobie svojej neprítomnosti psa zverí do úschovy kamarátovi. Kamarát psa drží v ohrade a riadne sa oň stará, (dáva mu pravidelne žrať a pod.), v súvislosti s čím mu vzniknú náklady vo výške 20. Pes sa však podhrabe a ujde. Následne sa ho zmocní osoba, ktorá vie, že nejde o psa bez pána (vlastníka), a preto túto osobu možno považovať za zlodēja. Keď sa vlastník psa vráti, zistí, že nemá psa. Túto nepriaznivú situáciu, samozrejme, začne riešiť, pričom podnikne dva kroky:

- 1) Zažaluje kamaráta o náhradu škody. Bude úspešný?
- 2) Zažaluje zlodēja. Bude úspešný? Ak áno, koľko od zlodēja vysúdi?

A kamarát vlastníka psa vymôže od neho úhradu nákladov (20), ktoré mu vznikli v súvislosti s úschovou (opaterou) psa?

(Upravené podľa Kleňová, 2016, s. 161 – 162.)

ZMLUVA O VYPOŽIČANÍ = VYPOŽICANIE

Zodpovedajte:

Nájom i vypožičanie spočívajú v užívaní cudzej veci (nájomníkom, komodatárom). Čím sa však odlišuje užívanie cudzej veci v prvom a druhom prípade?

Nájomník a komodatár užívajú druhovo (genericky) alebo individuálne určenú cudziu vec?

Ak som si vypožičal koňa a za trvania vypožičania som mu denno-denne dával riadne nažrať, uhradí mi komodant náklady spojené s obstaraním žrádla?

Ak som si vypožičal barana, ktorý bol nakazený, o čom komodant vedel, a baran nakazil mojich päť oviec, ktoré všetky zdochli, ide o spôsobenie škody vyššou mocou, za čo nikto nezodpovedá, alebo ide o spôsobenie škody komodantom, za ktoré komodant zodpovedá?

Ak som si vypožičal koňa, v rozpore s tým, čo je uvedené v zmluve o vypožičaní ho používam na zváženie dreva z lesa a koňa zožerie medveď, zodpovedám za to?

KRÁDEŽ A PROTIPRÁVNE POŠKODENIE CUDZEJ VECI

Vysvetlite pojem delikt a odlíšte ho od trestného činu.

Krádež

Jedným z predpokladov naplnenia skutkovej podstaty krádeže bolo odňatie cudzej veci zlodejom. Za takéto odňatie sa považovalo:

- a) fyzické zmocnenie sa cudzej hnutelnej veci;
- b) fyzické zmocnenie sa cudzej nehnuteľnosti;
- c) defraudácia (sprenevera zverených peňazí);
- d) vedomý (úmyselný) predaj cudzej veci;
- e) ponechanie si ukradnutej veci;
- f) užívanie založenej veci záložným veriteľom (okrem prípadu, že ho záložca schválil, prípadne bolo v súlade s miestnou obyčajou);
- g) užívanie vypožičanej veci komodatárom v rozpore s jeho oprávneniami;
- h) užívanie uschovanej veci depozitárom;
- i) vedomé prijatie nedlhu;
- j) nájdenie cudzej stratenej veci a jej nevrátenie nálezcovi známej osobe, ktorej vec patrí.

Ako sa voči zlodejovi mohla brániť okradnutá osoba?

Protiprávne poškodenie cudzej veci

Aký zákon upravoval tento delikt? Zákon bližšie charakterizujte.

Vyriešte prípady.

X podal cudziemu otrokovi otrávený nápoj. Otrok po jeho vypití zomrel.

Zodpovedal X za smrť otroka?

X do fľaše s vodou pridal chemikálie, ktoré boli jedovaté, no nemali chuť. Vyrobil si tak tekuté hnojivo pre svoj kvetinový záhon, ktoré však nemohol ihneď použiť, lebo silno pršalo. Fľašu preto odložil na policu s tým, že ju použije zajtra. Medzitým do domu X prišiel cudzí otrok s balíčkom, ktorý X posielal otrokov pán. Na odchode si otrok všimol fľašu a keďže bol veľmi smädný, odpil si z nej. Krátko nato ochorel a nakoniec zomrel.

Zodpovedal X za smrť otroka?

X rýchlo prechádzal na koni úzkou uličkou a zrazil cudzieho otroka, ktorý mu spoza rohu náhle vošiel do cesty. Otrokov zranenie je veľmi vážne; je zrejmé, že otrok čoskoro zomrie. Napriek tomu X odišiel, aby k otrokovi priviedol lekára. Kým sa X vrátil aj s lekárom, bezvládneho, ale ešte žijúceho otroka okradol a usmrtil lupič.

Kto zodpovedal za smrť otroka ?

Dvaja muži spoločne zhadzovali vrecia s pieskom z voza. Jedno z vriec dopadlo na cudzieho otroka a usmrtilo ho.

Kto zodpovedal za smrť otroka?

Troja muži lúpežne prepadli cudzieho otroka. Otrok sa s nimi bojoval, no nakoniec podľahol ich presile a na následky bitky, ktorú od nich utržil, na druhý deň zomrel.

Kto zodpovedal za smrť otroka?

X prikázal svojmu otrokovi, aby ma zbil palicou. Otrok na mňa zaútočil palicou v predsieni môjho domu, kam som ho vpustil, keďže tvrdil, že mi od svojho pána priniesol balík.

V priebehu útoku sa mi podarilo presunúť do rohu predsiene, kde som mal opretú svoju palicu. Uchopil som ju a začal s otrokom šermovať. Zakrátko som nad otrokom získal prevahu a zahnal som ho na útek.

Bola moja reakcia na útok otroka nutnou obranou?

Ak by som otroka zahnal na útek a potom by som ho dobehol a dobil palicou tak, žeby som mu zlomil obe ruky i nohy, išlo by o nutnú obranu?

Susedov dom začal horieť. Hrozí, že čoskoro sa požiar rozšíri na vedľajšie domy vrátane môjho. Keďže sused je odcestovaný, začnem sám hasiť jeho dom, čo sa mi aj podarí. Voda, ktorú spotrebujem na hasenie, však podmáča základy susedovho domu a naruší jeho statiku. Zodpovedám za to?

Svojmu otrokovi som dovolil zúčastniť sa boxerského zápasu. Jeho súper ho premohol a pritom usmrtil. Zodpovedá súper za smrť môjho otroka?

Magistrát (úradník) na základe svojej právomoci zhabal mojich päť prasiat. Niekoľko dní som ho – neúspešne – žiadal, aby mi umožnil dať prascom nažrať. Prasce nakoniec zdochli.

Zodpovedal za to magistrát?

Magistrát na základe svojej právomoci nariadil zdemolovať tvoj horiaci dom, aby požiar nezachvátil celú ulicu. Zodpovedal za škodu, ktorú ti tým spôsobil?

Zariadiš, aby tvojho otroka operoval lekár, o ktorom vieš, že nemá dobrú povest', ale je ti to jedno. Lekár otroka zoperuje tak nešikovne, že ten na následky operácie o niekoľko dní zomrie.

Kto zodpovedal za smrť otroka?

PRIEREZOVÝ PRÍPAD

Na záver uvádzame prierezový prípad, týkajúci sa všetkých oblastí rímskeho práva, spracovaných v Praktiku.

Východisková situácia

Závetca svojím (platným) závetom:

- a) ustanovil svojich troch synov za dedičov svojho majetku;
- b) jednému z dedičov prikázal, aby mu (závetcovi) najneskôr do dvoch rokov od jeho smrti postavil honosný mramorový pomník, pričom pre prípad, že by to nespravil, mu závetca ustanovil povinnosť zaplatiť pokutu 1000;
- c) zriadil vindikačný odkaz v prospech Marca; predmetom tohto odkazu bol pozemok.

Po smrti závetcu všetci traja dedičia nadobudli dedičstvo a Marcus nadobudol jemu odkázaný pozemok. Závetca však zanechal značné dlhy, ktoré bolo treba uhradiť. Každý z dedičov sa iným spôsobom pokúsil zmierniť negatívny dopad, ktorý malo mať uhradenie dlhov na jeho majetkové pomery.

Akú veľkosť mali dedičské podiely jednotlivých dedičov?

O čo bola zmenšená pozostalosť?

Prvý dedič

Prvý dedič upozornil Marca, že aj on musí prispieť na úhradu závetcových dlhov, a to aspoň toľko, koľko je cena pozemku, ktorý mu závetca odkázal. Prvý dedič totiž vedel, že ide o veľmi hodnotný pozemok, a očakával tak, že Marcov príspevok na úhradu dlhov uchráni pozostalosť pred jej prílišným zmenšením.

Marcus odmietol prispieť na úhradu závetcových dlhov. Keďže však ho so závetcom spájaj priateľský vzťah, rozhodol sa pomôcť jeho dedičom (synom), a to tak, že prvému dedičovi navrhol bezúročnú pôžičku, s ktorou prvý dedič súhlasil.

Marcus a prvý dedič teda uzavreli zmluvu o pôžičke. Na zaistenie Marcovej pohľadávky na 5000 mu prvý dedič založil svoj podiel na figovom sade, ktorý nepatrí do pozostalosti a prvý dedič ho vlastnil spolu Antoniom. Marcus po nejakom čase prišiel zo svojho pozemku do figového sadu a požiadal prvého dediča, ktorý denno-denne pracoval v sade, o bedničku fig, ktoré mu však prvý dedič odmietol dať.

Keďže neskôr prvý dedič Marcovi pôžičku nesplatil, Marcus predal založený spoluvlastnícky podiel za 7000. Prvý dedič ho požiadal, aby mu vydal *superfluum*, čo však Marcus odmietol. Okrem toho Antonius tvrdil, že Marcus mal jemu predat' spoluvlastnícky podiel, čo sa však nestalo.

Bol Marcus povinný prispieť na úhradu závetcových dlhov?

Akým druhom záložného práva bola zaistená Marcova pohľadávka?

Mohol prvý dedič odmietnuť dať Marcovi bedničku fig?

Ak by si Marcus sám vzal figy, spáchal by nejaký delikt?

Mohol Marcus nevydať prvému dedičovi *superfluum*?

Bol Marcus povinný predat' záloh Antoniovi?

Druhý dedič

Druhý dedič sa rozhodol ušetriť nesplnením závetcovho príkazu postaviť mu pomník. Druhý dedič vedel, že za nesplnenie príkazu mu hrozí zaplatenie pokuty, ale povedal si, že žiadnu pokutu platiť nebude, keďže ju nemá komu zaplatiť – závetca bol predsa mŕtvy.

Ďalej druhý dedič ukradol peniaze (mince) a požičal ich svojmu priateľovi na vysoký úrok. Na zaistenie svojej pohľadávky druhý dedič prevzal priateľov zlatý prsteň ako záloh. Keďže priateľ druhému dedičovi pôžičku ani úroky nesplatil, druhý dedič speňažil záloh. Kupujúci záloh stratil.

Potom druhý dedič požičal vlastné peniaze (mince) na vysoký úrok inému priateľovi a svoju pohľadávku voči nemu zaistil prijatím zlatého prsteňa ako zálohu od tohto priateľa. Priateľ ešte pred splatnosťou pohľadávky prsteň druhému dedičovi potajomky vzal.

Napokon sa druhý dedič dohodol s Marcom, že broskyne, čo Marcus dopestoval na svojom pozemku, odšťaví (druhý dedič) na svojom lise, šťavu predá a zisk si s Marcom rozdelí na polovicu. Nakoniec sa však druhý dedič o zisk z predaja šťavy s Marcom nepodelil.

Naozaj nemal komu druhý dedič zaplatiť pokutu pre nesplnenie závetcovho príkazu?

Ak druhý dedič požičal kradnuté peniaze, vznikli vôbec pôžička a záložné právo?

Ak kupujúci stratil zlatý prsteň, aké to malo dôsledky pre druhého dediča a jeho priateľa, čo tento prsteň založil?

Keď druhý dedič požičal vlastné peniaze, akým druhom záložného práva bola zaistená jeho pohľadávka?

Ako rímske právo kvalifikovalo situáciu, keď záložca potajomky odňal záloh záložnému veriteľovi?

Bolo v poriadku, že sa druhý dedič nepodelil o zisk z predaja broskyňovej šťavy s Marcom?

Tretí dedič

Tretí dedič zlepšil svoje majetkové pomery tak, že Marcovi predal svoju otrokyňu. Otrokyňa však Marcovi ušla a vrátila sa k tretiemu dedičovi. Tretí dedič ju predal Petroniovi, s ktorým sa dohodol, že otrokyňa zostane ešte jeden mesiac uňho (u tretieho dediča), keďže Petronius bude mesiac na cestách a nemôže so sebou vziať otrokyňu.

Tretí dedič ďalej Marcovi predal päť sudov na víno, z ktorých každý mal hodnotu 100. Neskôr všetky sudy Marcovi odcuzil zlodej, ktorého sa podarilo vypátrať.

Napokon tretí dedič zriadil v prospech Marca ususfructus, ktorého predmetom bol určitý majetok vlastnený tretím dedičom (nepatrí k pozostalosti), zahŕňajúci otrokyňu. Otrokyňa otehotnela a porodila. Tretí dedič požiadal Marca, aby mu dieťa vydal, čo Marcus odmietol, tvrdiac, že ako uzusfruktuár nadobudol dieťa tak, ako nadobúdal aj iné plody – uchopením.

Čo asi podnikol Marcus po úteku otrokyne? Ako ju vindikoval? Mohol sa domáhať aj iného ako iba vydania otrokyne? Ak áno, od koho?

Ak Marcus úspešne vindikoval otrokyňu, čo podnikol Petronius proti tretiemu dedičovi?

Aké žaloby mal k dispozícii okradnutý Marcus a koľko nimi vysúdil?

Komu patrilo dieťa otrokyne?

BIBLIOGRAFIA

BENKE, Nikolaus – MEISSEL, Franz-Stefan. *Übungsbuch Römisches Sachenrecht*. 11. Auflage. Wien: Manz, 2018.

BLAHO, Peter – HARAMIA, Ivan – ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy rímskeho práva*. Bratislava: Manz a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 1997.

Corpus Iuris Civilis. Digesta. Tomus I. Preložili Peter Blaho a Jarmila Vaňková. Bratislava: Eurokódex, 2008.

HAUSMANINGER, Herbert – BLAHO, Peter. *Praktické prípady z rímskeho práva*. Štvrté, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2014.

KINCL, Jaromír – URFUS, Valentin – SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995.

KLEŇOVÁ, Veronika. *Praktikum z rímskeho práva*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016.

REBRO, Karol – BLAHO, Peter. *Rímske právo*. Tretie, doplnené vydanie. Bratislava – Trnava, 2003.